

si vsano hoggidi per tutta l'Europa. Con alcune altre inuentioni di Bauari all' vsanza Venetiana. In Venetia Appresso Cesare Vecellio, in Frezzaria nelle Case dei Preti 1592.

(De ädla och dygdesamma kvinnornas krona. Första (andra tredje) boken, vari varierande tecknade mönster av många slag för luftstygn, utskuren söm, reticella och mindre arbeten kunna ses; för infällning, uddar, rosetter, sådana de i våra dagar utföras med nål och användas i hela Europa. Tillika med några andra utkast för venetianska kragar.)

Joh. Sibmacher utgav 1604 en »Newes Modelbuch in Kupffer gemacht darinen allerhand Arth Newes Model von Dem Mittel und Dick aussgeschnidenes Arbeit auch anderen Kunstlichen Nehwerck zu gebrauchen. Mit Vleiss zum Druck verfertigt». Sina Model beledsagar han med följande maning: »Welche die Nehkunst thut be-
lieben Und sich darin begehrt zu üben Die thue Lehrnen alhie mit Fleiss So erlangt sie Lob Ehr und Preysz».

Maria Collin.

»KARL XII:s DRYCKESKANNA».

Under sommaren 1918 gick genom pressen ett meddelande om en dryckeskanna av silver, som hade tillhört Karl XII och som nu av engelske konungen skänkts till Röda korset för att säljas till dess förmån. Kannans äkthet och historia uppgavs vara fullt tillförlitlig och man talade om ett värde av ända upp till 10,000 engelska pund.

Några svenska affärsmän i Göteborg blevo intresserade av saken och lyckades få kannan över till Sverige, varefter jag blivit satt i tillfälle att undersöka densamma. Det är en dryckeskanna av vanlig svensk form: cylindrisk, på tre rikt eiselerade kulfötter, med profilerat lock, vari en infälld medalj, samt ett kraftigt handtag med fruktorament. På undersidan bär kannan följande inskrift:

Fig. 1. Dryckeskanna av silver förfärdigad av guldsmeden Abraham Wirgman i Göteborg år 1724; höjd (över knoppen): 0,208 m. — oriktigt kallad »Karl XII:s kanna» och försedd med året »1682».

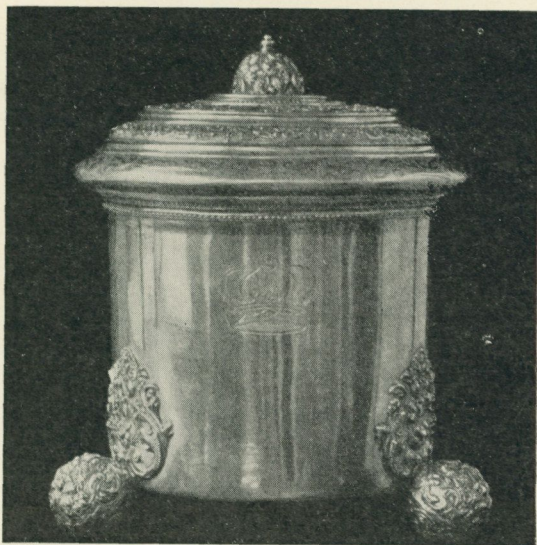

Fig. 2. »Karl XII:s kanna» sedd framifrån, med den troligen i England år 1831 ingraverade kronan.

»This cup was presented by the Dowager of Charles Gustavus the 10th of Sweden to Charles the 11th and his Queen upon the Birth of Charles the 12th in June 1682. Charles the 12th lost it at the Battle of Pultowa and when Peter the Great shewed it to Count Piper, His Prisoner, Count Piper acknowledged his acquaintance by kissing the Crown and shedding Tears upon it. The Czar gave it to Areskine His favorite Physician, a Scotchman. After passing through various hands it finally came into the possession of Mr

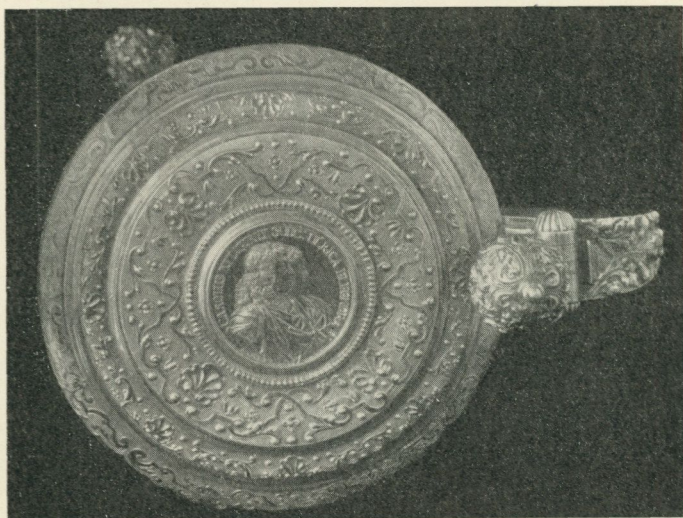

Fig. 3. »Karl XII:s kanna»; locket med en av mästaren Abraham Wirgman i Göteborg under 1720-talet ofta använd ornamentik.

Robert Vernon of Halkin Street, Grosvenor Place who Presented it to The King in June 1831.» — Den krona som Karl Piper skulle hava kysst är graverad på kannans framsida. — Jämte den citerade inskriften bär kannan på undersidan årtalet 1682, det år, då den skulle hava skänkts till Karl XI och Ulrika Eleonora d. ä. vid sonens, Karl XII:s födelse.

Redan en blick på kannan är tillfyllest för att konstatera att den icke kan vara tillverkad så tidigt som i början av 1680-talet; dekorationen framför allt på locket med musslor och bandliknande bladornament hänvisar i stället på 1720—30-talet. Jämte de ovan-

nämnda inskrifterna bär kannan också på undersidan stämplat som visa att den är förfärdigad i Göteborg år 1724 av den där verk-samme guldsmeden Abraham Wirgman. Denne, som blev mästare 1709 och avled 1761, har utfört flera liknande dryckeskannor och andra arbeten där just liknande dekorationsmotiv återfinnas som på den nu ifrågavarande kannans lock. — Ett vackert exemplar, förfärdigat av Abr. Wirgman 1723 finnes i H. K. H. Prins Eugens ägo.

Hela historien om kannans märkliga öden är sålunda uppdiaktad och årtalet 1682 på undersidan tydligen i bedrägligt syfte ditsatt; den krona, som Karl Piper med rörelse skulle hava kysst är tydligen anbragt på kannan i England samtidigt med den ovannämnda inskriften, vars årtal 1831 ju icke behöver beteckna det år då inskriften tillkom. — Ett stöd för trovärdigheten av den uppdiaktade historien har man måhända trott sig finna i den medalj, som är infälld i kannans lock men även det stödet försvinner vid en närmare granskning. Medaljen är slagen över Karl XI:s och Ulrika Eleonora

Fig. 4—6. Stämplat på »Karl XII:s kanna», utvisande att den är förfärdigad i Göteborg av mästare Abraham Wirgman år 1724.

d. ä:s tre äldsta barn Hedvig Sofia, Karl (XII) och Gustaf, och i inskriften å framsidan förekommer »1682. d. 17 Jun», Karl XII:s födelsedag, men där står även »1681 d. 26 Jun», Hedvig Sofias födelsedag och »1683 d. 4 Jun», prins Gustafs födelsedag. Medaljen är

1682

Fig. 7. Årtalet »1682», falskeligen ingraverat å den s. k. »Karl XII:s kanna».

sålunda slagen efter den 4 Juni 1683¹ och dess förekomst i locket ger intet stöd för året 1682 såsom kannans tillverkningsår.

Den föregivna »Karl XII:s dryckeskanna» är sålunda förfärdigad av en Göteborgsguldsmed år 1724 och utgör ett i och för sig utmärkt gott prov på svenskt silversmide från denna tid. — När försöket att göra kannan 42 år äldre gjordes är vanskligt att avgöra.

Upk.

¹ B. E. Hildebrand, Sveriges och svenska konungahusets minnespenningar. Sthlm 1874, del. I. Carl XI nr 101.